

Stg. GEHEIM

~~VERTROUWELIJK~~

26 OKT. 2001

Deze rubricering is
beëindigd na 50 j.

h 207
h 207
147
sgv
B
Riz

MAANDOVERZICHT

No. 6 1967

BINNENLANDSE VEILIGHEIDSDIENST

B I N N E N L A N D S E V E I L I G H E I D S D I E N S T

V E R T R O U W E L I J K

Maandoverzicht no. 6 - 1967

163

(Tijdvak 1-6-1967 t/m 30-6-1967)

I N H O U D

Blz.

I.	<u>Communisme Internationaal</u>	
	Moskou en de Arabische wereld	1
	Communisme en Arabische eenheidsbeweging	2
	"Nationaal-democratische staten"	5
	Socialisme in Egypte	8
	Chroestsjows bezoek aan Nasser (1964)	9
	Na Chroestsjow: naar nieuwe verhoudingen	12
II.	<u>Activiteiten van de Communistische Partij Nederland</u>	
	Zitting van het partijbestuur	16
	De CPN en de Oktoberrevolutie	16
	Meer aandacht voor de "middengroepen"	17
	De nieuwe burgemeester van Amsterdam	18
	Activiteiten in de sociaal-economische sector	18
	De Zwolse verkiezingen	20
	De CPN en het Midden-Oosten	20
III.	<u>Activiteiten van de Communistische hulporganisaties</u>	
	De Vereniging "Nederland-USSR" en "Vernu"	24
	"Verenigd Verzet"	26
	Protestcomité Vrijlating Oorlogsmisdadigers	27
IV.	<u>Andere groeperingen</u>	
	Hulp aan Amerikaanse deserteurs in Europa	29
	Buitenparlementaire activiteit van de PSP	31
	<u>Overzicht buitenlandse reizen</u>	35
	<u>Agenda</u>	36

H O O F D S T U K I

COMMUNISME INTERNATIONAAL

Moskou en de Arabische wereld

De crisis in het Midden-Oosten heeft opnieuw de aandacht gevestigd op de aanwezigheid van de Sowjetmacht in de Arabische wereld. Ze is er een vreemde macht. Ze heeft zich in de loop van het laatste tiental jaren aan de jonge, revolutionaire regimes van de Arabische landen opgedrongen onder de pretentie een systematische oplossing te kunnen bieden voor hun politieke, economische en sociale problemen. Ze heeft zich vrijgevig betoond met adviezen en goedkope kredieten voor grootse industriële projecten en met wapens en toezeggingen van steun in de strijd tegen gemeenschappelijke imperialistische vijanden. Ze heeft echter geen vat gekregen op de Arabische gedachtenwereld. Ze heeft de diepere, heilige drijfveren van de Arabieren - de Islam en het pan-Arabisch eenheidsstreven - miskend en voor de communistische ideologie nauwelijks gehoor gevonden.

De Arabische leiders hebben zich al deze jaren ware Derde Werelders getoond door de militaire protectie van de Sowjet-Unie te aanvaarden zonder hun standpunt van "positieve neutraliteit" op te geven. Zij hebben zich beijverd het institutionele systeem van de socialistische landen zoveel mogelijk te kopiëren - de staatseconomie, het staatshandelsmonopolie, de vijfjarenplanning, de geforceerde industrialisatie, de landbouwhervormingen - met afwijzing evenwel van de achterliggende theorieën van het "godloze socialisme". Zij werpen hun eigen communisten, zo nodig, in de gevangenis.

De communistische waardering van een reeks Afro-Aziatische landen als "onafhankelijke, nationaal-democratische staten", onderweg zich te ontwikkelen tot eigenlijke "socialistische" staten heeft dan ook tot nog toe weinig méér betekend dan een poging zekere ontwikkelingen in de Derde Wereld theoretisch in te passen in het systeem van het historisch materialisme. De meest besproken voorbeelden van "nationaal-democratische staten" - de Verenigde Arabische Republiek en Algerije - hebben herhaaldelijk geweigerd zich naar de verwachtingen van de communistische dogmatici te voegen en zoeken hun eigen weg naar een eigen soort socialisme.

Nassers kreet "met Allah's hulp zullen wij het communisme vernietigen" en zijn theorie over "de eerste socialistische staat ter wereld, gesticht door de profeet Mohammed", worden dan ook niet licht door de leuzen en theorieën van Marx en Lenin (of Chroestsjow) verdrongen.

Toch is de Sowjetmacht in de Arabische wereld een realiteit. Haar politieke, militaire en diplomatieke betekenis is tijdens en na de derde Arabisch-Israëliische oorlog duidelijk in het licht gesteld. Volgens de Sowjet-propaganda is deze bemoeienis met de Arabische landen "een natuurlijke zaak, voortvloeiend uit de aard van de eerste socialistische staat ter wereld" (die van Lenin, niet die van Mohammed), en is de geschiedenis van de Sowjet-Arabische betrekkingen "het levende bewijs van de voortdurende steun van de Sowjet-Unie aan de Arabische volkeren in hun strijd voor vrijheid, onafhankelijkheid en hun soevereine zelfbeschikkingsrecht".

Wat dit tot nu toe betekend heeft moge duidelijker worden uit de volgende korte beschouwing over de samenvallende en tegenstrijdige bewegingen van het communisme en het Arabisch nationalisme in de laatste tien jaren.

Communisme en Arabische eenheidsbeweging

Begin 1958 zag president Nasser van Egypte zijn ambities als voorvechter van de Arabische Eenheid plotseling voor een deel gehonoreerd, toen een deputatie van Syrische officieren hem de incorporatie van hun land in een "Verenigde Arabische Republiek" kwam aanbieden. Het voornaamste motief achter het Syrische aanbod was wel de vrees voor de brutaal opdringende communisten onder aanvoering van de geweldenaar Khaled Bakdash, waardoor in Syrië een revolutionaire situatie dreigde te ontstaan. Nasser nam het aanbod aan met alle daaraan verbonden lasten (de communistische dreiging) en lusten (de mogelijkheid vooral van emigratie van tienduizenden boeren naar het landrijke Syrië) en in februari 1958 werd de Verenigde Arabische Republiek een feit.

De communisten in Egypte en Syrië kwamen daarmee in een moeilijk parket. Zolang de Arabische Eenheid niet meer dan een droom was geweest voor de vervulling waarvan de Arabische volkeren geestelijk in beweging konden worden gehouden, hadden ook zij hun propaganda op dit ideaal afgestemd. Niet zodra werd dit ideaal een stuk politieke reali-

teit of zij hadden te kiezen tussen de "Arabische natie" en de "Arabische wereld".

Voor de Syrische communisten lag de keuze het minst moeilijk. Zij hadden bij de aansluiting van Syrië bij Egypte immers slechts te verliezen, zoals zij onmiddellijk na de stichting van de VAR ervoeren. Zij hielden zich echter wijselijk stil om niet nog scherpere maatregelen tegen hun partij uit te lokken. De Egyptische communisten - politiek en numeriek van weinig betekenis - waren verdeeld. Weliswaar waren zij erin geslaagd (in dezelfde maand waarin de VAR tot stand kwam) drie kleinere communistische organisaties samen te smelten tot één Egyptische CP, maar onmiddellijk daarna brak daarin strijd uit over de vraag of de "Arabische Eenheid" geïnterpreteerd diende te worden in termen van "unificatie" dan wel van "federatie", hetgeen een half jaar later leidde tot een scheuring in de partij tussen Nasseristen en door de Syrische en Iraakse communisten opgehitste anti-Nasseristen.

Kassems greep naar de macht in Irak in de zomer van datzelfde jaar (1958) leidde een aantal ontwikkelingen in, die de verhoudingen tussen de verschillende bewegingen in de Arabische wereld en de verhoudingen tussen Moskou en de Arabische landen snel verduidelijkten. De Iraakse communisten, plotseling bevrijd van de onderdrukking door het voormalige pro-Westerse regime en gehard in gevangenschappen, werkcampen en concentratiekampen, slaagden erin zich in korte tijd te organiseren en alle vitale politieke en economische sectoren te penetreren. Met hun enorme invloed op het regime Kassems werden zij Nassers voornaamste tegenstrevers in de Arabische wereld. Hadden zij zich er voorheen tegen verzet, dat Irak onder het op het Westen georiënteerde bewind van Noeri es Said buiten het Arabische eenheidsstreven bleef, nu heette dit juist een progressieve politiek. Het Iraakse volk, aldus de nieuwe propagandalijn, wenste vrijheid en democratie, twee waarden die in de Verenigde Arabische Republiek van Nasser laag genoteerd stonden. Irak had dus volgens hen niets te winnen bij een politieke alliantie met Nassers eenheidsstaat.

Nog voor het jaar om was kwam het tot een openlijk conflict tussen Nasser en de communisten in Egypte en Syrië die onder invloed van deze propaganda moed vatten en ook zelf tegen de unificatie van de Arabische wereld begonnen te ageren. De Syrische CP gaf een verklaring uit, waarin afzonderlijke Syrische en Egyptische parlementen werden geëist en de beknotting van de democratische vrijheden in de

VAR scherp werden bekritiseerd. Nassers woede kende geen grenzen. Alle "separatisten" (niet de "communisten"!) werden gearresteerd en voor lange tijd gevangen gezet. Vooral de Syrische CP werd zwaar getroffen. Khaled Bakdash slaagde er echter in naar Irak te ontkomen.

In een reeks verklaringen in deze tijd trachtte Nasser zijn relatie met Moskou zelf te sauveren, waarin hij maar ternauwernood slaagde. De Arabische communisten hadden ongelijk, beweerde hij, wanneer zij meenden het monopolie van de Sowjet-vriendschap te bezitten. De weg van Caïro en Damascus naar Moskou, en terug, liep niet per se via de Syrische en Iraakse CP-en.....

Chroestsjow, op het 21e CPSU Congres (begin 1959), had het er niet minder moeilijk mee. Enerzijds wenste hij tot elke prijs de lijn naar Nasser open te houden; anderzijds kon hij echter voor het forum van de communistische beweging bezwaarlijk de vervolging van de communisten in de VAR negeren. Hij bezwoer Nasser dan ook, dat de Arabische CP-en er onmogelijk van beschuldigd konden worden de Arabische zaak verraden te hebben. Zij waren integendeel de vurigste voorvechters van de nationale belangen van de Arabische landen zodat het onverantwoordelijk was hen te vergelijken met "imperialistische handlangers en Zionisten" (zoals Nasser in zijn drift gedaan had).

Er ontspon zich daarop een pijnlijke polemiek tussen Moskou en Caïro, waarbij beide partijen trachtten althans een minimum van hun onderlinge relatie te redden. Nasser beschuldigde het Westen ervan zijn verstandhouding met Moskou te ondermijnen door hem een anti-communist te noemen. Chroestsjow verweet Nasser, dat hij over de communisten sprak in de taal van de imperialisten. Beiden waren het er echter over eens dat de onderlinge vriendschap en samenwerking daar niet onder mocht lijden.....

De situatie werd er niet beter op, toen de Sowjet-Unie in het voorjaar van 1959 een accoord tot technische en economische samenwerking sloot met Irak en Chroestsjow bij die gelegenheid zei het te betreuren, dat de betrekkingen tussen de Iraakse Republiek en de VAR sinds de machtsovername van Kassem een wending had genomen die niet bijdroeg tot de bundeling van de krachtsinspanningen der Arabieren in de strijd voor hun nationale onafhankelijkheid. De schuld daarvan lag volgens Chroestsjow bij Nasser, die het trouwens met de democratische eisen van zijn volk ook niet zo nauw nam. Kassem was echter "op de goede weg".

Nu dacht Nasser zelf daar anders over. Kassem was volgens hem niet meer dan een agent van het internationale communisme en Chroest-sjow een zwetser. Dat was dan ook het ogenblik waarop hij plechtig verklaarde: "Wij zullen met de hulp van Allah een einde maken aan het communisme!".

"Nationaal-democratische staten"

Nassers belang bij "vriendschap" met de Sowjet-Unie lag uiteraard in het materiële vlak. Moskou's belang bij een positieve relatie met Caïro liet zich afleiden uit de algemene doelstellingen van de Sowjet buitenlandse politiek, zoals deze omstreeks het midden van de vijftiger jaren vorm had gekregen en waarin een nieuwe benadering van de Derde Wereld een belangrijke rol speelde. Vreedzame coëxistentie met de kapitalistische wereld en exploitatie van de "Geest van Bandoeng" en het "neutralisme" van de tot deze Derde Wereld behorende landen waren de strategische lijnen waarlangs Stalins opvolgers de politieke en economische suprematie van het Sowjetblok in de wereld meenden te zullen veroveren.

Het Midden-Oosten met zijn aantrekkelijke mogelijkheden tot chantage op het Westen vormde in dit verband uiteraard - evenals trouwens Noord-Afrika - een interessant gebied.

In 1954/1955 was de Sowjet-Unie begonnen, gedeeltelijk in concurrentie met Joegoslavië, de jonge, onafhankelijke landen van de Derde Wereld diplomatieke en economische steun te verlenen en wapens te leveren voor hun strijd tegen het imperialisme. Ze ervoer echter tot haar teleurstelling, dat de bereidheid van deze landen zich te laten manipuleren, desondanks beperkt bleef. Nasser (om bij Egypte te blijven) aanvaardde in 1955 dankbaar de eerste Tsjechische en Russische wapenleveranties, zag zich tijdens de Suez-crisis gesteund door de Sowjetdiplomatie, accepteerde de financiële en technische steun van de Sowjet-Unie voor het bouwen van de Assoeandam en velerlei andere vormen van bijstand, maar weigerde zich in zijn buitenlandse en binnenlandse politiek te richten naar de wensen van de Sowjet-Unie. En geen communist was voor hem veilig. Soortgelijke ervaringen deden de Russen op in andere door hen geprotegeerde landen.

In verband daarmee ontstond de behoefte, de ontwikkelingsverschijnselen in de Derde Wereld theoretisch te ordenen en de "communisten en andere progressieve krachten" in de jonge, onafhankelijke

staten hun weg te wijzen. Dit geschiedde in een nieuwe theorie*) voor het eerst geformuleerd in de Verklaring van Moskou (1960), over de "Nationaal-democratische staat", d.w.z. een staat die consequent haar politieke en economische onafhankelijkheid verdedigde tegen het imperialisme en het buitenlandse kapitaal, de dictatuur afwees en haar onderdanen alle democratische rechten en vrijheden garandeerde, en diepgaande sociale hervormingen doorvoerde. In de theorie van het historisch materialisme werd een dergelijke staat - het ideaalbeeld van een land in de Derde Wereld - gesitueerd halverwege tussen een "burgerlijk democratische" staat en een socialistische staat. Ze was in zoverre geen "derde mogelijkheid" tussen een kapitalistische en een socialistische staat maar een (tijdelijke) overgangsvorm.

Verschillende landen in de Derde Wereld beantwoordden volgens de Sowjettheoretici reeds in een bepaalde mate aan de eisen van een dergelijke "nationaal-democratische staat". Zij hadden zich politiek en economisch bevrijd van de koloniale overheersing. Zij waren de weg van radicale, sociale hervormingen opgegaan en zij kenden een zekere mate van democratie. De communisten en de andere progressieve krachten hadden in die situatie tot taak via een "nationaal-democratisch front" samen met de "burgerlijke nationalist" deze politieke, economische en sociale revolutie voort te zetten en te voltooien. Aanvankelijk onder leiding van de nationale bourgeoisie, later onder leiding van de communisten zelf zou dit "nationaal-democratisch front" het land langs de "niet-kapitalistische weg" naar het socialisme moeten leiden.

De kwestie scheen daarmee zuiver gesteld te zijn. Bij de toetsing van de conceptie van de "nationaal-democratische staat" aan de praktijk raakten de Sowjetgeleerden echter verdeeld. De meer orthodoxe partijtheoretici als Soeslow en Ponomarew waarschuwden er tegen, de landen van de Derde Wereld al te haastig te etiketteren en wezen erop, dat de overgang naar het socialisme in elk geval revolutionaire sociaal-economische hervormingen eiste. Minder orthodoxen huldigden echter, met de zegen van Chroestsjow, het standpunt, dat praktisch elk land, ongeacht haar sociaal-economische situatie, de niet-kapitalistische weg naar het socialisme kon gaan. Als veelbelovende voorbeelden noem-

*) een theorie, die wel een treffende gelijkenis vertoonde met Mao's theorie over de "Nieuwe Democratie".

den zij Algerije, Birma, Ghana, Guinea, Mali en de VAR, "landen met een niet-kapitalistische ordening, die zich in het eerste stadium van de overgang naar de socialistische opbouw bevonden".

De VAR leek hun op deze weg al ver gevorderd. Na de grondhervormingen en de naasting van de buitenlandse ondernemingen in de tweede helft van de vijftiger jaren kondigde Nasser in 1961 vergaande socialistische hervormingen aan (hetgeen mede leidde tot de afscheiding van Syrië in dat jaar).

De vijandige houding van de VAR tegenover de imperialistische mogendheden en deze socialistische hervormingen leken hun belangrijker te zijn dan het feit dat het er met de democratie niet zo best gesteld was. Zij kwamen er tenslotte zelfs toe de orthodoxe stelling te verwerpen, dat de regimes in de zich ontwikkelende landen in feite "burgerlijk" waren: integendeel waren het "revolutionair-democratische regimes" die er de noodzaak van inzagen de anti-koloniale revolutie te doen overgaan in een anti-kapitalistische revolutie.

De patriottische officieren, bijvoorbeeld, die in 1952 in de VAR aan de macht kwamen, waren er logisch toe gekomen, in hun strijd tegen het imperialisme en het feodalisme, de basis van het kapitalistische productiesysteem in hun land af te breken. En de opvattingen van de progressieve intelligentia en deze leidende officieren zouden zich nog verder ontwikkelen.

De nationale bevrijdingsrevolutie kon elk ogenblik het kader van de burgerlijk democratische revolutie doorbreken en zich wijzigen in een socialistische revolutie. Zolang de voorwaarden voor een proletarisch leiderschap over deze revolutie nog niet gerealiseerd waren, kon de historische taak, het land af te wenden van het kapitalisme, worden uitgevoerd door diegenen die het dichtst bij de werkende klasse stonden. Intussen zouden de socialistische landen door politieke, militaire en economische steun te verlenen, de functie van de proletarische voorhoede in dit land overnemen.... (aldus bijvoorbeeld G.Mirski, een Sowjet-expert voor het Midden-Oosten).

In nog geen drie jaar tijd (1960-1963) werd aldus de conceptie van de "nationaal-democratische staat" door de minder orthodoxe Sowjet-theoretici alweer volledig gecorrumpeerd. Het jaar daarop (1964) maakte Chroestsjow zelf het wat dit betrof zo bont als geen ander. Hij wilde met alle geweld voet aan de grond in Noord-Afrika en het Midden-Oosten. Hij bekommerde zich weinig om de positie van de lokale CP-en. Aan de waarschuwingen van de dogmatici in zijn eigen partij liet hij zich nog minder gelegen liggen. In de anti-imperialistische

stellingname en de sociale hervormingen van een Ben-Bella en een Nasser zag hij aanleiding genoeg hen "als "revolutionair-democraten" te betitelen. Zo kon hij in elk geval beter zaken doen...

Socialisme in Egypte

Dat Nassers "socialisme" overigens weinig gelijkenis vertoonde met het door de ideologen van het communisme geijkte socialisme, was nog een specifiek punt dat door Chroestsjow tegen beter weten in genegeerd werd. De dogmatici in de CPSU mochten er nauwelijks nog op zinspelen, maar de anti-Nasseristen in de Arabische CP-en (met Khaled Bakdash als hun voornaamste woordvoerder) lieten geen gelegenheid voorbijgaan, Moskou erop te wijzen, dat Nasser een verre van socialistisch bewind voerde. Het was integendeel meer een vorm van Pharaonisch staatskapitalisme, voor een goed deel uit nood geboren.

Een feit was, dat toen de tweehonderdvijftig "Vrije Officieren" in 1952 in Egypte de macht overnamen, zij nog geen vast omlind plan bezaten om het land uit zijn sociaal-economische misère op te heffen. Het was zelfs de vraag of dat ook maar in de verste verten mogelijk was, langs kapitalistische of socialistische weg. Het landprobleem was in absolute zin onoplosbaar: wanneer al het beschikbare land onder de boeren en landarbeiders verdeeld werd, zou per gezin zo weinig land toevallen, dat het zichzelf op een minimum-basis in leven kon houden en overigens voor 2/3 werkeloos zou zijn. De voedselvoorziening van de metropolen Caïro en Alexandrië (met elk miljoenen inwoners) en de tientallen andere steden zou daarmee een dramatische onmogelijkheid worden. Anderzijds was de stedelijke bevolking ook slechts voor 1/3 productief en nam de verpaupering van het (onder-)proletariaat jaarlijks ernstiger vormen aan.

Onder deze omstandigheden was een geforceerde industrialisatie van het land de enige oplossing, maar daartoe ontbrak het kapitaal. Derhalve werden een reeks noodoplossingen gekozen: een landhervorming (die nauwelijks effect had); landwinningsprojecten (die mislukten, of waarvan het effect verloren ging door de toename van de landbevolking*) en nationalisaties.

De Suez-maatschappij was de eerste grote onderneming die door het regime Nasser genaast werd. De andere buitenlandse maatschappijen

*) Zelfs het ontzaglijke Assocan-landwinningsproject zal vanwege de bevolkingsexplosie niet tot toename van cultuurland per hoofd van de bevolking leiden, een triest feit dat eerst kortgeleden in de Russische pers is toegegeven.

volgden in de tweede helft van de vijftiger jaren, de één na de ander. "Nationalisatie" betekende echter in al deze gevallen, dat de leiding over deze ondernemingen werd toebedeeld aan de officieren die zich bij de machtsgreep hadden verdienstelijk gemaakt. Met het verdwijnen van de "buitenlandse bourgeoisie" kwam daarmee een nieuwe bourgeoisie op van officieren en hun familieleden en vrienden die zich in het productie-apparaat en het bestuursapparaat nestelden en er de profijten van incasseerden (aangevuld met revenuen uit corruptie). De effecten van de nationalisering die vanaf 1961 werden doorgevoerd, gingen in dezelfde richting.

De politieke en economische macht, certyds berustend bij de nationale (burgerlijke) aristocratie en het buitenlandse kapitaal ging derhalve onder Nassers bewind geleidelijk over in handen van een bevoorrechte staatsbureaucratie. De vorm die deze macht aannam was die van het staatskapitalisme. Het profijt viel toe aan de groep Vrije Officieren en de met hen verbonden hoge functionarissen. De massa - politiek ongeïnteresseerd - won er weinig bij, maar reageerde nauwelijks.

Nassers "socialisme" verdiende dus die naam niet. Nasser verzette zich er ook tegen, dat het vergeleken werd met het communistisch socialisme. Zijn socialisme heette gebaseerd te zijn op de Islam en de uitspraken van de Profeet. ("De door de Profeet opgerichte eerste Islamitische staat was een socialistische staat.") Hij zocht "realisering van de waarde van de godsdienst", "vrijheid van economische vrees", "particuliere eigendom zonder uitbuiting", geen dictatuur maar "democratie van het hele volk". Hij zag de "opbouw van het socialisme" (1964) dan ook in een radicaal ander perspectief dan de communisten, n.l. in het perspectief van de éénwording van de Islamitische en Arabische volkeren. Alleen op basis van die éénwording zouden de fundamentele economische problemen van deze volkeren kunnen worden opgelost.

Chroestsjow, een overtuigd voorstander van de stelling dat ideologie een slecht vervangingsmiddel voor brood is, en dat, tenslotte, vele wegen naar het socialisme leiden, besloot toch maar met Nasser te gaan praten: 1964.

Chroestsjow in Egypte

Toen Chroestsjow in mei 1964 in Caïro arriveerde, was er in de

roerige Arabische wereld sinds de afscheiding van Syrië van de Verenigde Arabische Republiek (in 1961) wel het één en ander omgogaan. Syrië had een opeenvolging van regeringen gezien, steunend op verschillende en tegengestelde stromingen in de Baath-partij. De door Nasser in juli 1961 afgekondigde sociale hervormingsmaatregelen, die vooral bij de Syrische zakenlieden en grootgrondbezitters kwaad bloed hadden gezet, waren aanvankelijk ongedaan gemaakt, maar een jaar later weer gedeeltelijk van kracht verklaard. De idee van een federatieve band tussen Syrië, Egypte en Irak was het geleidelijk begonnen te winnen van Nassers éénheidsstreven (in april 1963 sloten de drie landen een federatie-accoord) maar werd al spoedig weer verworpen toen Nasser het niet kon vinden met de (volgens hem fascistische) regering al-Hafez die in de zomer van 1963 in Syrië de meer socialistisch georiënteerde regering al-Azmah opvolgde. Er was vervolgens bijna een Syrisch-Iraakse federatie tot stand gekomen toen in Irak (in november 1963) de staatsgreep van president Aref de Syriërs weer schichtig maakte, maar de Egyptenaren deed juichen. Zo was Irak tegen de VAR gecaramboleerd en zo kwam het ook dat Chroestsjow door Nasser en Aref samen werd ontvangen.

Er was nog meer gebeurd. De minder orthodoxe theoretici van de CPSU - Mirski en anderen - hadden, nog steeds met de zegen van Chroestsjow, de ontwikkelingen in de Derde Wereld intussen zo vrij geïnterpreteerd, dat grote diplomatieke manoeuvres mogelijk waren geworden. Een conferentie van deskundigen, begin 1964 belegd door de redactie van het blad "Mirovaia Ekonomika" had de uitspraken opgeleverd dat "de bourgeois-leiders van de nationale bevrijdingsbeweging reeds overhielden naar de stellingen van de arbeidersklasse" en dat er sprake was van "een definitieve overgang van de ideologie van het nationalisme naar de ideologie van het socialisme van het nationale type". En Chroestsjow had van deze gunstige stemming geprofiteerd om Ben Bella, bij diens bezoek aan Moskou in april/mei de onderscheiding van "Held van de Sowjet-Unie" te verlenen en hem officieel de eretitel "kameraad" toe te kennen.

Toen de Russische leider kort daarop naar Caïro reisde, had hij dan ook voor Nasser dezelfde en nog enkele andere onderscheidingen bij zich gestoken en zich voorzien van blanco cheques, in te vullen met hogere bedragen naarmate hij hartelijker ontvangen zou worden.

Chroestsjows optreden in Egypte leverde een spektakel op dat

door de communistische wereld met gemengde gevoelens werd gadeslagen en er waarschijnlijk niet weinig toe bijdroeg, dat hij nog geen half jaar later werd afgezet. Hij deed er weinig voor de communisten die in Egypte, Syrië en Irak sinds jaren aan de ergste vervolgingen waren blootgesteld (dat Nasser vlak voor zijn komst begonnen was de communisten uit de gevangenissen los te laten, maakte wat dit betrof weinig goed). Maar hij hechte een ongekwalificeerde goedkeuring aan Nassers regime. Bij één gelegenheid zei hij: "Ik wens U, burgers van de VAR, die de weg van de socialistische opbouw bent opgegaan, veel succes". Bij een andere gelegenheid: "Wij hebben met voldoening Uw besluit vernomen, over te gaan tot een socialistische hervorming van Uw land". En in het slotcommuniqué sprak hij van Nassers "republiek, die de weg van de socialistische ontwikkeling had gekozen".

Zoals verwacht kon worden kondigde hij aan, dat Nasser onderscheiden zou worden als "Held van de Sowjet-Unie" en dat hij er, gezien zijn verdienste, recht op had met "kameraad" te worden aangesproken. Bovendien verleende hij hem de Orde van Lenin en de medaille van de Rode Ster. (Toen deze besluiten door de Opperste Sowjet werden goedgekeurd, bleek overigens voor het eerst een zekere terughoudendheid in Moskou tegenover de escapade van Chroestsjow in Caïro: anders dan in het geval van Ben Bella werd erop het papier niet gesproken van "kameraad" Nasser!)

Toch traden er complicaties op, met name als gevolg van de aanwezigheid van president Aref van Irak. In Assoean hield deze namelijk een rede waarin hij de Arabieren prees vanwege hun enorme prestaties bij het bouwen van de grote dam, maar liet hij Chroestsjow, die er het kapitaal en de technici voor geleverd had, min of meer in de kou staan. Bovendien hield hij er een groot pleidooi voor Arabische Eenheid in zulke extreem pan-Arabische en pan-Islamitische termen, dat Chroestsjow er hevig door geïrriteerd werd. In zijn antwoord verklaarde de Russische leider zich dan ook een tegenstander van elk eenheidsstreven op nationalistische basis, en riep hij op een zeker moment uit: "Arabische arbeiders, Arabische boeren, Arabische intellectuelen, geheel het werkende volk, verenigt U tegen de uitbuiters - Uw eigen Arabische en internationale uitbuiters!".

Op dat moment kwam naar buiten, hoe de Arabische en Russische leiders, door economische en politieke begeerten op hol gejaagd, in elkaars ideologiën verstrikt waren geraakt. "Eenheid" en "socialisme"

in de mond van Nasser en Aref was iets anders dan "eenheid" en "socialisme" in de mond van Chroestsjow.

Terug in Moskou, waar hij de toezegging aan Nasser van exorbitant hoge kredieten moest verdedigen, trachtte Chroestsjow zijn figuur te redden door te verklaren, dat er inderdaad een ideologisch meningsverschil bestond met de Arabische leiders (hij wees erop geïmponeerd te hebben tegen een Arabische éénheid die ook de grootgrondbezitters en de uitbuiters zou insluiten), maar dat er niettemin geen sprake was van een kloof tussen de Sowjet-Unie en de Arabische landen, omdat de Sowjetpolitiek niet in strijd was met het streven van de Arabische volkeren, zich te verenigen in de strijd tegen het imperialisme....

Maar het kwaad was geschied. Toen hij in oktober van hetzelfde jaar was afgezet, was één van de punten die hem (volgens enkele onofficiële lezingen) ten laste werden gelegd, dat de resultaten van zijn buitenlandse missies niet altijd in overeenstemming waren geweest met de belangen van de Sowjet-Unie. Zo had hij zonder voorafgaande consultatie in Moskou een lening van 280 miljoen dollar verstrekt aan president Nasser, die hij bovendien ten onrechte de titel van "Held van de Sowjet-Unie" had verleend....

Na Chroestsjow: naar nieuwe verhoudingen

Met zijn al te vrije improvisaties in een aantal landen van de Derde Wereld, had Chroestsjow vele partijen tegen zich in het harnas gejaagd: de meer conservatieve politici en theoretici van de CPSU, die hem ten val brachten, de Chinezen die al zijn bewegingen in "hun invloedssfeer" met argwaan volgden en hem ervan beschuldigden de theorie van het marxisme-leninisme te ondermijnen, de Arabische communisten die zich verraden voelden, maar ook anderen, die, zoals Togliatti in zijn "memorandum" eisten, dat een diepere studie gemaakt zou worden van de ontwikkelingsmogelijkheden van de vroegere koloniale landen en van de betekenis van een socialistisch perspectief voor deze landen.

Volgens de Chinezen was het onbegrijpelijk, dat een marxist ermee accoord zou kunnen gaan dat, in ongeacht welke situatie, de strijd voor het socialisme gevoerd werd zonder dat een marxistisch-leninistische partij, hoe klein ook, daaraan richting gaf (Chroestsjow had

zich neergelegd bij de opheffing van bijvoorbeeld de Algerijnse en Egyptische CP-en), en de Arabische communisten bleven Nasser, het Nasserisme, het Islamitisch-Arabische eenheidsstreven in de felste bewoordingen bekritisieren.

Ideologisch gezien was Nassers "Arabisch socialisme" een samenraapsel van wetenschappelijk en utopisch socialisme, kleinburgerlijke ideeën, eng nationalisme, religieuze vooroordelen en subjectief idealisme.....

Daar viel dus wel het één en ander aan te analyseren.

Na de afzetting van Chroestsjow raakten de minder orthodoxe beoordelaars van de situatie in de Derde Wereld in elk geval weer in een minderheidspositie. Men keerde terug naar de uitgangstellingen van de verklaring van Moskou, waarin het begrip "nationaal-democratische staten" zodanig was omschreven, dat het voor de communisten in die landen eerder een opgave dan een oplossing inhield. Auteurs, die ongeremd over het socialisme in de VAR, Algerije, Mali etc. hadden geschreven, waagden zich niet verder meer aan opsommingen en begonnen hardop te bepeinzen dat onder de leuze van "socialisme" bepaalde kapitalistische ontwikkelingen konden schuil gaan. En Brezjnev gaf op het XXIIIe CPSU-Congres een veel soberder karakteristiek van de "nationaal-democratische" landen (hij vermeed het zelfs die term te gebruiken) dan voorheen de gewoonte was geweest:

"In landen als de VAR, Algerije, Mali, Guinee, Congo (Brazzaville) en Birma hebben ingrijpende sociale hervormingen plaats gehad. De buitenlandse monopolies worden verdreven. Bezittingen der feodale heren worden in beslag genomen en kapitalistische bedrijven worden genationaliseerd. Er ontwikkelt zich een staatssector in de economie; de industrialisatie zet zich door, terwijl een uitgebreide sociale wetgeving de belangen van het volk dient. Deze processen verlopen in de diverse landen niet op dezelfde wijze. Het revolutionair-creatieve werk van de volken, die zich de opbouw van het socialisme ten doel hebben gesteld, verleent aan de beweging op de weg van de sociale vooruitgang telkens een eigen, specifiek karakter".

Deze meer realistische evaluatie verhinderden Chroestsjows opvolgers overigens niet de goede relaties met de Arabische landen verder te cultiveren.

In december 1964 bezocht Sjelepin Caïro, waar hij verklaarde, dat de politiek van de Sowjet-Unie tegenover de VAR onveranderd zou

worden voortgezet, ten bewijze waarvan hij aanhaalde, dat de Opperste Sowjet nog kort tevoren een krediet van 250 miljoen roebel had goedgekeurd ter financiering van het tweede Egyptische vijfjarenplan.

Kosygin bezocht Nasser daarop in mei 1966 met de boodschap, dat het noodzakelijk was dat alle krachten van de nationale bevrijdingsbeweging en de anti-imperialistische krachten zich verenigden. Zijn nuchtere "voor wat hoort wat"-politiek werkte ook, en beter wellicht dan de semantische bedriegerijen waarin Chroestsjow had getracht Nasser en zijn geestverwanten te vinden. Overigens hadden Brezjnev en Kosygin niet de handicap die Chroestsjow zo gehinderd had, sinds de regimes in de Arabische landen (onder de constante druk van de vooral communistische wereldopinie) een meer tolerante houding waren begonnen aan te nemen tegenover hun eigen communisten en er hier en daar zelfs een dialoog met het communisme op gang was gekomen: revolutionaire organisaties begonnen Arabische marxisten op hun conferenties uit te nodigen en zelfs kwam het zover, dat Khaled Bakdash, banneling sinds 1958, naar Syrië mocht terugkeren.

Ook in een ander opzicht had Kosygin in zijn streven naar een "gemeenschappelijk front van alle anti-imperialistische krachten" in de Arabische wereld het getij mee. Tijdens zijn bezoek aan Nasser zou hij er bij deze op hebben aangedrongen te trachten tot een betere verstandhouding te komen met Syrië en Irak (en Algerije) en zijn ambities voor wat betreft zijn eigen rol in de Arabische wereld wat te matigen. De voorwaarden daartoe begonnen zich juist weer enigszins in gunstige zin te ontwikkelen. In het jaar dat volgde zag de politiek altijd bezige Nasser inderdaad kans de betrekkingen met Irak, Syrië en Algerije op basis van de "Arabische solidariteit" aanzienlijk te verbeteren. De gemeenschappelijke vijand waartegen deze solidariteit (vooral in de emotionele sfeer) werd opgebouwd was het imperialisme en zijn dienstknecht Israël - een gezochte externe vijand bij gebrek aan voldoende punten van overeenstemming in de interne situatie waarop deze solidariteit vruchtbaar zou kunnen werken.

De steun van de machtige bondgenoot Moskou scheen daarbij verzekerd, gezien Kosygins verklaring (daarna nog enige malen herhaald) bij de afsluiting van zijn bezoek aan Nasser, "dat de Sowjet-Unie de politiek van het imperialisme - een bron van constante spanning in het Midden-Oosten - openlijk veroordeelde en haar volledige steun toezegde aan de strijd van het Arabische volk tegen deze politiek, die erop gericht was

de antikolonialistische krachten te verdelen".

Maar de Arabieren werden in hun verwachtingen ten aanzien van deze steun teleurgesteld toen zij haar het hardst nodig hadden - tijdens de vijfdaagse oorlog met Israël - en dezelfde oorlog scherpte het ook Chroestsjows opvolgers in, dat hun bemoeienis met de Arabische wereld een precaire aangelegenheid bleef.....

H O O F D S T U K II

ACTIVITEITEN VAN DE COMMUNISTISCHE PARTIJ NEDERLAND

Zitting van het partijbestuur

Ter voorbereiding van het 22e congres van de CPN, te houden op 22, 23 en 24 december a.s., kwam op 3 en 4 juni het PB-CPN bijeen.

In verband met de vele werkzaamheden, aan deze voorbereiding verbonden, werd besloten het dagelijks bestuur van de partij uit te breiden met Ab van Turnhout en Roel Walraven. Van Turnhout werd tevens aangewezen als plaatsvervangend hoofdredacteur van "De Waarheid", zulks in verband met de toegenomen werkzaamheden van hoofdredacteur en Tweede Kamer-lid Joop Wolff. Eveneens op grond van toegenomen werkzaamheden werd besloten Wim van het Schip - evenals Wolff Tweede Kamerlid, en tevens voorzitter van de CPN-fractie in de Amsterdamse Gemeenteraad - als directeur van "De Waarheid" te vervangen door Joop Geerligts en Harry Bindels.

Naast deze organisatorische maatregelen kwamen op de partijbestuurszitting ook de financiën aan de orde. Verwacht werd dat de financiële campagne 1966-1967 f. 300.000,- zal opleveren, terwijl voor het seizoen 1967-1968 f. 350.000,- als streefbedrag werd gesteld.

Als eerste taak voor het komende congres werd gezien het oplossen van de interne partijvraagstukken: er is in de CPN een gebrek aan jong kader; de scholing is onvoldoende; het bedrijfswerk moet krachtiger aangepakt worden en - belangrijk punt! - het "democratisch centralisme" moet met meer energie worden gehandhaafd.

Om e.e.a. met succes te kunnen uitvoeren, werd besloten voorlopig Carel van Dillen aan Hoekstra toe te voegen, terwijl organisatie-secretaris Jo van Esch assistentie krijgt van Walraven. Laatstgenoemde zal in verband daarmee het ANJV dienen te verlaten. Ten behoeve van het bedrijfswerk zal een aantal partijgenoten (met name bedrijfsarbeiders) worden uitgenodigd de komende vergaderingen van het partijbestuur bij te wonen. Genoemd werd o.m. de aanvoerder van de Vrije Lijst bij de NDSM, H. van Hoorn.

De CPN en de Oktoberrevolutie

Tijdens de zitting van het partijbestuur werd een Verklaring

opgesteld met betrekking tot de herdenking van de Russische Oktober-revolutie. In deze Verklaring, die werd gepubliceerd in "De Waarheid" van 9 juni, wordt de betekenis van de Oktoberrevolutie als inspiratie-bron voor het hedendaagse communisme uitdrukkelijk erkend en wordt voorts gesteld dat het slagen van de revolutie de juistheid van de communistische opvattingen aantoonde.

Verder wordt gezegd, dat de in de Sowjet-Unie begane misslagen ("het zogenaamde stalinisme") niets afdoen aan de grootheid van de Oktoberrevolutie, evenmin als dat het geval is met "de revisionistische ontsporingen ten tijde van Chroestsjow en ook daarna". De laatste drie woorden suggereren dat, naar het oordeel van het PB-CPN, het beleid van de CPSU ook thans (nog) aan revisionisme onderhevig is.

De Verklaring beklemtoont de autonomie van de CPN en stelt dat "pogingen van de conservatieve stroming in de Sowjet-Unie, die de oude verhoudingen (waarin de CPSU als leidster van het wereldcommunisme optrad) met dwang en economische sancties wil handhaven, zijn mislukt en ook verder tot mislukking gedoemd zullen zijn". De Oktoberrevolutie kan geen "model" zijn voor de strijd van de arbeidersbeweging (lees: CPN) in Nederland. Daarom, zo wordt in de Verklaring tenslotte gesteld, wenst de CPN geen navolging van de Sowjet-Unie, maar wél "vriendschap met Sowjet-Rusland tegenover het Duitse imperialisme en voor handhaving van de wereldvrede". "De Sowjet-Unie is de natuurlijke bondgenoot van een zelfstandig en vredelievend Nederland", aldus de slotzin van de Verklaring.

Meer aandacht voor de "middengroepen"

Teneinde de CPN-invloed onder de "middengroepen" te vergroten - een kwestie die ook op de zitting van het partijbestuur de nodige aandacht kreeg - werd zowel in "De Waarheid" als in een CPN-radio-uitzending aan deze groepen de nodige aandacht geschonken. In de uitzending van 5 juni werd de toestand in de land- en tuinbouw onder de loupe genomen. Daarbij werd de conclusie getrokken, dat in het raam van de EEG de belangen van boeren en tuinders zijn opgeofferd aan die van de grote monopolies. Voorts werd opheffing van het landbouwschap geëist.

"De Waarheid" besteedde nogal wat aandacht aan de "Belangengroep beeldende kunstenaars", die een actie voert voor verhoging van de huidige contra-prestatieregeling. Het blad plaatste zich achter de kunste-

naars en onderstreepte hun eis van optrekken van de huidige uitkeringsnorm.

Deze grotere aandacht voor de "middengroepen" is overigens niet nieuw. Met name op het 21e congres in 1964, werd aan deze groeperingen reeds ruime aandacht geschonken, terwijl in de campagnes voor de verkiezingen van 1966 nadrukkelijk ook de "boeren, middenstanders, kleine spaarders en bejaarden" werden betrokken.

De nieuwe burgemeester van Amsterdam

Tijdens de PB-zitting van 3 en 4 juni werd ook aandacht besteed aan de "kwestie Amsterdam". Gesteld werd dat de CPN, zo dr. Samkalden tot burgemeester benoemd zou worden, niet zou nalaten de Amsterdamse bevolking er op te wijzen dat juist hij Lages heeft vrijgelaten. Mocht de regering echter "een sterke man van rechts" aanstellen, dan zou de CPN moeite doen deze figuur onmogelijk te maken door middel van loonacties, demonstraties etc. Geheel in deze lijn pleitte "De Waarheid" van 13 juni voor een burgemeester, gekozen uit de Amsterdamse wethouders. Volgens het blad lag dit niet alleen voor de hand, maar zou ook een snelle oplossing van de "kwestie Amsterdam" er door bevorderd worden.

Anders dan men op grond van het bovenstaande had mogen verwachten, vermeldde "De Waarheid" de benoeming van dr. Samkalden tot burgemeester van Amsterdam slechts in een klein berichtje, zonder enig commentaar. De reactie van de voorzitter van de CPN-fractie in de Amsterdamse gemeenteraad, W. van het Schip, ("We hadden liever iemand anders gezien, maar we berusten in de beslissing van de regering") stond in alle bladen vermeld, behalve in "De Waarheid". Wellicht kan men hierin de wens zien de verhouding met de nieuwbenoemde burgemeester niet te vertroebelen, nu men aan de gevreesde "regeringscommissaris" is ontsnapt.

Activiteiten in de sociaal-economische sector

Werkloosheid

Aan de werkloosheid en de daarmee samenhangende sociale problemen, werd van communistische zijde uiteraard ruime aandacht besteed. Nadat de redactie van "De Waarheid" eind mei een beperkte steekproef had gedaan, waaruit was gebleken dat in een aantal gemeenten (w.o. Am-

sterdam) de verhogingen van de CAO-lonen niet in de werkloosheidsuitkeringen werden doorberekend, drongen CPN-raadsleden in diverse gemeenten er bij de gemeentebesturen op aan die doorberekening alsnog toe te passen. Parallel hiermee werd in "De Waarheid" gepleit voor verhoging van de uitkeringen ingevolge de Werkloosheidswet tot 80% van het werkelijk verdiende loon (d.w.z. inclusief toeslagen e.d.).

Ook als economisch verschijnsel had de werkloosheid de aandacht van de CPN. Op 10 juni vond in Assen een conferentie plaats van de CPN-districten Groningen, Friesland en Drente, waar men zich voornamelijk bezighield met de achterstand van de drie noordelijke provincies t.o.v. de rest van ons land en met de "dreiging dat het noorden een reservegebied van werklozen wordt". Volgens partijsecretaris Hoekstra, één der sprekers ter conferentie, is de huidige werkloosheid doelbewust georganiseerd. In een slotverklaring eiste de CPN, ter bestrijding van de werkloosheid op korte termijn, opheffing van de bestedingsbeperking op overheidsuitgaven en een verbod van massa-ontslagen en bedrijfssluitingen. Op langere termijn eiste de verklaring een aantal "radicale overheidsmaatregelen", zoals stichting van (semi-) overheidsbedrijven in het noorden, sanering van 25.000 slechte woningen en uitvoering van het Eemshavenplan.

In de Tweede Kamer liet de CPN-fractie soortgelijke geluiden horen. Hoekstra was van mening dat het alleen van de regering afhing of er werk zou komen. "Er is werk zat", aldus deze woordvoerder, die dan ook concludeerde dat "de regering geen werkelijke bestrijding van de werkloosheid wenst". Fractievoorzitter Marcus Bakker, het woord voerend naar aanleiding van de Textielnota, achtte een ontslagverbod nodig, zulks conform de eis van de drie noordelijke CPN-districten. Ook hij sprak van "onze vaste overtuiging, dat veel sluitingen niet noodzakelijk zijn".

Verhoging van huren en omzetbelasting

Uitvoerig werd in "De Waarheid" aandacht besteed aan de per 1 juli ingaande verhogingen van huren, omzetbelasting en sociale premies. Het blad concludeerde dat "het Nederlandse huisgezin" van de voorgenomen maatregelen nadeel zal ondervinden, ook al staat er een verlaging van de inkomstenbelasting tegenover. "De uiterst bescheiden voordelen" daarvan komen namelijk vooral de middelbare en hogere inkomens ten goede. Het komt er, volgens "De Waarheid", op neer, dat "enkele

bescheiden verbeteringen" (o.a. de 1½% loonsverhoging) die oorspronkelijk op 1 januari 1967 gepland waren, werden uitgesteld om nu te fungeren "als de bekende spiering die moet dienen om de kabeljauw te vangen". Volgens het blad betekent "operatie 1 juli" dan ook voor "het gemiddelde huisgezin" een duidelijke verslechtering.

De Zwolse verkiezingen

De tussentijdse gemeenteraadsverkiezing, noodzakelijk geworden door de opheffing van de gemeente Zwollerkerspel en de distributie van haar inwoners over de omliggende gemeenten (Zwolle kreeg er 12.000 van de 14.000), heeft de CPN geen winst opgeleverd. In de stad Zwolle inclusief het geannexeerde deel van Zwollerkerspel, (in de omliggende, overwegend agrarische plaatsen had de CPN geen kandidaten gesteld) behaalde de CPN 777 stemmen, zijnde 2% van de ruim 39.000 uitgebrachte stemmen. Bij de Tweede Kamer-verkiezingen in februari van dit jaar wist de CPN in ditzelfde gebied 802 stemmen te verzamelen en bij de gemeenteraadsverkiezingen van 1966 zelfs 817. Door ten onrechte het stemmenaantal van de stad Zwolle (oude grootte) te vergelijken met dat van Zwolle (nieuwe grootte), slaagde "De Waarheid" erin toch nog een kleine winst voor de CPN te construeren; n.l. van 748 stemmen (2,2%) bij de Tweede Kamer-verkiezingen in februari, naar 777 stemmen (2,3%) thans.

Het behaalde stemmenaantal was te gering voor een zetel in de nieuwe Zwolse raad. Dit was voor de CPN een teleurstellend resultaat na een stevige verkiezingsactie, waaraan zelfs de al maanden inactieve partijbestuurder Tjalle Jager deelnam en in het kader waarvan zaterdag 24 juni een ANJV-drumband door Zwolles drukke straten marcheerden. De uitslag vermocht dan ook niet "De Waarheid" tot enig commentaar te verlokken.

De stellingname van de CPN ten aanzien van de situatie in het Midden-Oosten

Het conflict in het Midden-Oosten heeft de CPN-leiding voor een lastige opgave geplaatst. Enerzijds diende zij er rekening mee te houden dat de meerderheid der communistische landen zich achter de Arabische staten had geschaard, anderzijds was de stemming in Nederland duidelijk pro-Israël, waardoor de CPN met een afwijkende stellingname

gevaar liep het door haar zo fel begeerde "contact met de massa" te verliezen.

De CPN-leiding onthield zich dan ook zo lang mogelijk van commentaar op de groeiende spanningen tussen Israël en het Arabische kamp. Eerst op 25 mei j.l. sprak Marcus Bakker in de Tweede Kamer als zijn mening uit dat de crisis een "belangenconflict" was, waarin de "olie-monopolies" de hoofdrol speelden. Hij waarschuwde tegen "paniekzaaiërij" en drong erop aan dat Nederland geen partij zou kiezen.

Tijdens de partijbestuurszitting van 3 en 4 juni j.l., kwam men uiteindelijk tot de stellingname dat het niet ging om een strijd tussen Joden en Arabieren, als volk tegen volk, maar om een "imperialistisch conflict" tussen de, nauw bij de internationale oliebelangen betrokken "bovenlagen" van Israël en de Arabische staten. Dit impliceerde, dat de CPN zich niet achter één der partijen mocht scharen, aangezien zij zich dan tegen "de werkende bevolking" van dat land zou keren.

Een dag later, toen de oorlogshandelingen in alle hevigheid waren uitgebroken, verscheen "De Waarheid" met een uitvoerig commentaar, dat gebaseerd was op bovenvermelde stellingname. Gesteld werd dat het de grote oliemaatschappijen zijn, die "de volkeren op gewetenloze wijze tegen elkaar ophitsen, allerlei intriges spinnen en steeds weer de lont bij het kruitvat houden". Volgens het CPN-dagblad hebben ook in ons land "de oude kolonialen" in deze "oorlogshysterie" hun partij meegeblazen:

"Zij schrokken er daarbij zelfs niet voor terug om te spelen met de diepste gevoelens van de gewone mensen in ons land - die terecht walgen van iedere vorm van anti-semitisme - en te proberen deze voor andere doeleinden te exploiteren. Met graagte maakten zij dan ook gebruik van de chauvinistische verklaring van Nasser en de zijnen, die geen dag voorbij laten gaan om de vernietiging van Israël te verkondigen. Uitspraken die geheel ten onrechte gesteund werden in de pers van de Volksrepubliek China." (!)

Voor ons staat vast, aldus "De Waarheid", dat het daarom niet kan en mag gaan: noch om de vernietiging van Israël, dat als autonome staat is opgenomen in de Verenigde Naties, noch om de vernietiging van de Arabische landen. Het commentaar besloot met de uitspraak dat alle pogingen om Nederland in het conflict te mengen volstrekt moesten worden afgewezen:

"De oliebelangen die hier in het geding zijn, zijn geen druppel bloed waard; niet van een Israëliëse of van een Arabische soldaat en zeker ook niet van een Nederlandse!"

In kringen van de partijleiding realiseerde men zich overigens dat de CPN met deze stellingname (géén partij kiezen) in het openbaar "behoedzaam" diende te manoeuvreren, daar het Nederlandse volk "emotioneel geladen" en ongetwijfeld in grote meerderheid pro-Israël was. De CPN-fractie ondersteunde dan ook op 6 juni j.l. de motie, waarin de Tweede Kamer (behoudens de Boerenpartij) zich achter de regeringsverklaring schaarde.

De daarop volgende dagen publiceerde het CPN-dagblad - naast het feitelijke frontnieuws - zo nu en dan berichtjes, die de juistheid van de stellingname der Nederlandse CP moesten bevestigen. Meerdere malen werd aldus geattendeerd op de eveneens "neutrale" houding van de Roemeense CP. Verder drukte "De Waarheid" een uittreksel af van een rede die Mikounis, de secretaris van de Joods-georiënteerde communistische partij (MAKI), uitsprak in het Israëlische parlement. Evenals de CPN, legde Mikounis de nadruk op de "imperialistische intriges". Opmerkelijk is het, dat de CPN-krant Mikounis - die op 22 april j.l. een bezoek bracht aan Amsterdam en daar een gesprek voerde met de CPN-leiding - bij haar lezers introduceerde als de secretaris van de Israëlische CP. Blijkbaar wilde "De Waarheid" daarmee te kennen geven zich te willen distantiëren van de - door Moskou gesteunde - Arabisch-georiënteerde Israëlische CP (RAKEH).

Enkele dagen nadat de vijandelijkheden in het Midden-Oosten door tussenkomst van de Verenigde Naties waren gestaakt, oefende het CPN-dagblad in een tweetal artikelen een vrij scherpe, ideologische kritiek uit op de politiek van de Sowjet-Unie met betrekking tot de Arabische landen. De commentator achtte de huidige ontwikkeling "de definitieve bevestiging dat de revisionistische politiek t.a.v. de onderontwikkelde landen, zoals deze werd ingeluid door Chroestsjow, op niets gesteund en tot niets geleid heeft".

Zoals bekend maakte Chroestsjow indertijd uit machtspolitieke overwegingen een begin met de grootscheepse Russische militaire en economische steun aan het Nasser-regiem, hoewel de communistische partij in Egypte vervolgd en verboden werd. Teneinde de leer in overeenstemming te brengen met de daad, introduceerde hij de theorie dat bepaalde onderontwikkelde landen (o.a. Egypte) via een niet-kapitalistische weg tot het socialisme zouden kunnen komen. De CPN heeft sinds haar 21e congres haar reserves jegens deze theorie van tijd tot tijd duidelijk naar voren gebracht. Zo uitte "De Waarheid" heftige kritiek toen Chroestsjow in het kader van deze politiek in 1964 Nasser onderscheidde met de Lenin-orde. En CPN-voorzitter Paul de Groot betoogde in het

kaderblad "Politiek en Cultuur" van augustus 1966, dat Lenin altijd nog tot voorwaarde had gesteld bij het overslaan van het kapitalistisch stadium in de onderontwikkelde landen, dat er in elk geval een marxistisch-leninistische partij diende te zijn "die als inspirerende, verenigende en actieve kracht tegen de imperialistische monopolies zou optreden". Als minimum achtte Lenin het bestaan noodzakelijk van boeren-raden, die de strijd tegen de grondbezitters moesten voeren, aldus De Groot. Maar zelfs deze minimale vorm van klassebewuste organisatie werd door Nasser c.s. onderdrukt.

Resumerend merkte de "Waarheid"-commentator op, dat thans blijkt hoe gevaarlijk en schadelijk deze afwijking van de leninistische normen is geweest, "ook al heeft de regering van de Sowjet-Unie zich dan niet laten meeslepen in een oorlog ter wille van het Nasser-regiem in Egypte, dat onmogelijk als 'revolutionair' en 'progressief' afgeschilderd kan worden".

H O O F D S T U K I I I

ACTIVITEITEN VAN DE COMMUNISTISCHE HULPORGANISATIES

De Vereniging "Nederland-USSR"

Het hoofdbestuur van "Nederland-USSR" zag zich in de afgelopen maand genoodzaakt het 20-jarig bestaan van de vereniging stilzwijgend en zonder een enkele manifestatie van Nederlands-Russische vriendschap te laten passeren.

Het had in de bedoeling gelegen dit jubileum feestelijk te vieren en in het kader daarvan enkele Russische artiesten naar Nederland te laten komen ter opluistering van een jubileum-concert. Het hoofdbestuur der vereniging - dat de handen vol had aan het conflict met de CPN-leiding om "Vernu" - nam het besluit daartoe echter op een zo laat tijdstip, dat een tijdige overkomst der Russische artiesten niet meer viel te realiseren.

In het juni-nummer van het verenigingsorgaan werd over het jubileum zelfs met geen woord meer geschreven!

Nogmaals: het conflict om "Vernu"

De bij het conflict om "Vernu" betrokken partijen hebben tot dusverre zeer voorzichtig om elkaar heen gemanoeuvreed.

Met name de CPN-leiding nam - voorlopig - geen verdere initiatieven meer, hetgeen het bestuur van de Vereniging "Nederland-USSR" gelegenheid gaf zijn positie enigszins te versterken.

De CPN-leiding, die het conflict in april van dit jaar openbrak, deed het daarbij voorkomen, alsof de door haar genomen besluiten alleen betrekking hadden op "Vernu" en niet gericht waren tegen de Vereniging "Nederland-USSR" zelf. Dit was een schijn-redenering, die alleen maar bedoeld was als een eerste aanloop tot het nemen van maatregelen tegen "Nederland-USSR" zelf; maatregelen die, naar te verwachten valt, in de loop van 1967 stap voor stap zullen worden genomen.

De leiding van de Vereniging "Nederland-USSR" heeft zich hier-teenover opgesteld als in een spiegelgevecht. Na het, voor CPN-leden toch bepaald dramatische besluit te hebben genomen geen uitvoering te geven aan de resolutie van het partijbestuur van 1 april 1967, is men overgegaan tot de orde van de dag.

Woordvoerder Wim Hulst verklaarde zowel tegenover persvertegenwoordigers als in eigen kring, dat de doelstelling van de Vereniging "Nederland-USSR" - de bevordering van culturele en vriendschappelijke betrekkingen tussen het Nederlandse en het Russische volk - a-politiek is en dat men daarbij zal blijven.

De derde bij het conflict betrokken partij - veruit de belangrijkste - wordt gevormd door de Russen, formeel: de "Unie van Sowjetverenigingen van vriendschap en culturele betrekkingen met het buitenland" en de Vereniging "USSR-Nederland", de Russische partners in de culturele betrekkingen tussen Nederland en de Sowjet-Unie. De Russen zijn geheel en al buiten de publiciteit gebleven en hebben in verband met het conflict geen enkele verklaring afgegeven. Men kan echter gevoeglijk aannemen, dat door Wim Hulst - secretaris van "Nederland-USSR" en tevens directeur van "Vernu" - geen enkel besluit is genomen en geen enkele verklaring is afgelegd zonder overleg met de Russen. (Het beleid van "Nederland-USSR" en "Vernu" - dit zij hier eens te meer nadrukkelijk opgemerkt - is een zaak, die mede wordt bepaald in Moskou.)

Dat het Hulst - en de Russen - ernst is met het voornemen door te gaan met het werk van "Vernu" en van de Vereniging "Nederland-USSR", mag onder meer worden afgeleid uit de omstandigheid, dat de Rotterdamse communist Henk Goudkuil, lid van het dagelijks bestuur der vereniging, intussen is aangesteld als tweede secretaris. De nieuwe functionaris zal Hulst, die het kennelijk zeer druk heeft in zijn dubbele functie van secretaris-directeur, wat kunnen ontlasten.

Een aanwijzing inzake plannen ter verdere activering van "Nederland-USSR" is voorts te vinden in een door het hoofdbestuur der vereniging in mei gepubliceerd besluit om over te gaan tot de vorming van een "raad van advies", waarin bij voorkeur niet-communistische Nederlanders, die enige bekendheid genieten op de terreinen van wetenschap en kunst, toerisme en sport, zouden moeten worden opgenomen.

Indien de leiding van de Vereniging "Nederland-USSR" er inderdaad in slaagt voor een dergelijke "raad van advies" c.q. "culturele raad" een aantal min of meer bekende Nederlanders aan te trekken, zou hiermede zijn voldaan aan een reeds jarenlang van Russische zijde gekoesterde wens. Bij de Russen heeft namelijk in de loop der jaren - terecht - de mening postgevat, dat de Vereniging "Nederland-USSR" in ons land al te zeer bekend staat als een communistische mantelorganisatie.

Een raad van advies, waarin een aantal niet-communistische bekende Nederlanders zitting zou hebben, zou de status - en de bruikbaarheid - van de vereniging in hun ogen aanzienlijk verhogen.

"Verenigd Verzet"

"Verenigd Verzet 1940-1945" is reeds jarenlang een weinig spectaculaire CPN-mantelorganisatie. In de vereniging gaat weinig om, haar ledental is gering en het gestencilde verenigingsorgaan "De stem van het verzet" brengt zelden of nooit artikelen, die de aandacht trekken.

In het bestaan der vereniging zijn de laatste jaren hoogtenoch dieptepunten aan te wijzen. Strubbelingen met de CPN-leiding - zoals zich momenteel bijvoorbeeld in de Vereniging "Nederland-USSR" voordoen - kent men in het geheel niet. Na de drastische zuiveringen, die in de jaren 1956 - 1959 in "Verenigd Verzet" zijn doorgevoerd teneinde de communistische verzetsstrijdersorganisatie te onttrekken aan de invloed van tot "revisionisme" vervallen verzetsleiders, heeft de CPN-leiding met deze mantelorganisatie geen enkele moeilijkheid meer gehad.

Ter wille van de goede verstandhouding met de partijleiding heeft de vereniging zich de laatste jaren echter wel enige offers moeten getroosten (hetgeen niet bij alle leden in goede aarde is gevallen). Men is zich gaan beperken in het onderhouden van buitenlandse contacten en is (zij het met enige tegenzin) ertoe overgegaan de uitzending van oud-verzetsstrijders in het kader van de vakantie-uitwisseling van de "Fédération Internationale des Résistants" (FIR) terug te schroeven en tenslotte geheel stop te zetten.

Ten aanzien van de vakantie-uitwisseling voor kinderen van oud-verzetsstrijders was de houding van de partijleiding tot voor kort wat soepeler. In de zomer van 1966 zond "Verenigd Verzet" nog in totaal vijftig kinderen uit naar de Duitse Bondsrepubliek, de DDR, Tsjechoslowakije en Roemenië. Een dertigtal kinderen, afkomstig uit de Bondsrepubliek, Polen en Tsjechoslowakije, brachten hun vakantie in Nederland door. Dit jaar echter is door de CPN-leiding gedecreteerd, dat door "Verenigd Verzet" geen kinderen meer mogen worden uitgezonden naar Oosteuropese landen. De voorbereiding voor de uitzending van een groep naar Tsjechoslowakije moest worden gestaakt.

In het mei-nummer van "De stem van het verzet" verscheen een kort bericht, waarin bekend werd gemaakt dat de kinderen dit jaar naar Engeland en België zullen gaan. Over de ontvangst van buitenlandse kinderen in Nederland werd niet gesproken.

"Protestcomité Vrijlating Oorlogsmisdadigers"

Gaat er in "Verenigd Verzet 1940-1945" weinig om, anders is het gesteld met enkele hulp- c.q. mantel-comité's van de communistische verzetsbeweging, zoals bijvoorbeeld het "Nederlands Auschwitz Comité", de "Nederlandse Sachsenhausen Vriendenkring" en het "Protestcomité Vrijlating Oorlogsmisdadigers". Door middel van deze comité's oefent "Verenigd Verzet" - zoals al vaker werd betoogd - een zekere indirecte invloed uit buiten eigen kring.

Afhankelijk van de politieke situatie van het ogenblik wordt daarbij nu eens het ene, dan weer het andere comité naar voren geschoven. In de tweede helft van 1966 traden bijvoorbeeld vooral het "Nederlands Auschwitz Comité" en het "Protestcomité Vrijlating Oorlogsmisdadigers" in de publiciteit, in het kader van een door de leiding van "Verenigd Verzet" geïnspireerde en gecoördineerde protestactie tegen de vrijlating van de Duitse oorlogsmisdadiger Lages en het te dien aanzien door de Minister van Justitie gevoerde beleid. Zodra nu begin juni 1967 in de Nederlandse pers berichten verschenen over een te verwachten benoeming van oud-minister Samkalden tot burgemeester van Amsterdam, zond het "Protestcomité Vrijlating Oorlogsmisdadigers" een brief aan de Minister van Binnenlandse Zaken - met afschrift aan de pers - waarin door het PVO "namens zijn vele tienduizenden adhaerenten" tegen deze benoeming bezwaar werd gemaakt.

In een gelijktijdig voor het juni-nummer van het PVO-orgaan "Bulletin tegen fascisme en rassenwaan" geschreven commentaar heette het in dit verband:

Wij vinden dat prof. Samkalden als eerste burger van Amsterdam absoluut onaanvaardbaar is. Wij hebben dit aan de Minister van Binnenlandse Zaken meegedeeld. Wie als Minister van Justitie Willy Lages vrij liet - de man die als geen ander bezet Amsterdam terroriseerde -, heeft bewezen weinig eerbied te hebben voor diepgewortelde gevoelens bij het publiek.....

Een vals trekje in dit commentaar was, dat het (maar misschien onbedoeld?) met elkaar in verband gebracht werd, dat voor het roerige Amsterdam een burgemeester werd benoemd, die een nazi had vrijgelaten die in 1941 - na de februari-staking - naar deze stad was gezonden om er het verzet te breken....

H O O F D S T U K I V

ANDERE GROEPERINGEN
=====

Hulp aan Amerikaanse deserteurs in Europa

Voorgeschiedenis

In april 1966 hield de "War Resisters International" (WRI) - een uit de twintiger jaren stammende internationale pacifistische organisatie - te Rome haar 12e driejaarlijkse congres. Vanuit Nederland werd deze bijeenkomst bijgewoond door o.a. C. Hoek, toendertijd politiek secretaris van de PSP, en Mr. H. van Wijk, oud-lid van de PSP-Partijraad en voorzitter van de bij de WRI aangesloten "Algemene Nederlandse Vredesactie" (ANVA).

Op het congres vormde de oorlog in Vietnam een belangrijk gespreksthema, waarbij vooral het optreden van Amerika fel gehekeld werd. De congresgangers lieten het echter niet bij deze, in pacifistische kring zo langzamerhand traditionele, eenzijdige veroordeling van de Amerikaanse Vietnam-politiek, doch brachten ook enkele concrete plannen op tafel. Zo werd voorgesteld om via een internationale actie Amerikaanse militairen aan te zetten tot desertie en - mocht deze opzet slagen - verdere hulpacties voor deze deserteurs te organiseren. In de eindresolutie van het congres werd een en ander als volgt geformuleerd:

"Wij dringen er op aan bij onze leden-secties in die landen waar Amerikaanse troepen gestationeerd zijn, te trachten deze troepen te bewegen zich van de Amerikaanse strijdkrachten los te maken.....
Als in de huidige situatie een Amerikaanse militair met gewetensbezwaren deserteert uit de Amerikaanse strijdkrachten en asyl zoekt in een land waar wij een actieve sectie hebben, verzoeken wij deze WRI-sectie met klem aan dergelijke deserteurs alle mogelijke hulp te bieden".

Onmiddellijk na afloop van het congres kwam te Rome de nieuw gekozen Internationale Raad*) van de WRI bijeen. Bij die gelegenheid werd onder meer besloten tot de publicatie en verspreiding van twee soorten pamfletten, één gericht aan Amerikaanse toeristen in Europa, de ander aan Amerikaanse militairen in Europa. In beide

*) Mr. H. van Wijk werd voor drie jaar (1966-1969) in deze uit 12 personen bestaande Internationale Raad ("Council") van de WRI gekozen.

pamfletten zou het Amerikaanse optreden in Vietnam aan de orde worden gesteld, terwijl in het pamflet voor de militairen tevens zou worden gewezen op de wettelijke mogelijkheden tot dienstweigering en zou worden opgeroepen tot desertie uit het Amerikaanse leger.

Pamfletten-acties

Blijkens een bericht van het WRI-orgaan "War Resistance" (nr. 18/19-1966) verliep de pamfletten-actie onder de Amerikaanse militairen met vrij veel succes. Binnen enkele dagen waren de eerste 20.000 exemplaren geheel verspreid. Voor verspreiding in Duitsland werden vervolgens nog eens 12.000 extra pamfletten gedrukt en de aanmaak van een nieuwe oplage werd voorbereid. Ook in Nederland werden dergelijke WRI-pamfletten aangetroffen.

In het juni/juli-nummer (1966) van "Vredesactie", het blad van de ANVA, werd het hierboven bedoelde vlugschrift eveneens afgedrukt. De ondertekenende organisaties - waaronder (uiteraard) de ANVA - riepen in dit geschrift op tot dienstweigering, protestacties, demonstraties enz. Ten aanzien van desertie werd gesteld:

"Overweegt: te deserteren, alleen of in groepen. Deze actie kan zeer ernstige gevolgen hebben, zoals de gevangenneming van de betrokkenen. Wij vragen U niet dit lichtzinnig te ondernemen, zonder precies te bedenken wat er zou kunnen gebeuren. Maar wij hopen, dat U het in overweging zult nemen. Het zou een krachtig effect kunnen sorteren bij de opbouw van het verzet tegen de oorlog".

Ook de pamfletten ter verspreiding onder de Amerikaanse toeristen kwamen nog in 1966 van de WRI-pers. In het september-nummer van "Vredesactie" werd althans bekend gemaakt, dat deze pamfletten tegen een geringe prijs bij de ANVA te verkrijgen waren.

Hulp aan deserteurs

Het Engelse blad "Peace News", dat doorgaans over pacifistische activiteiten zeer goed geïnformeerd is, wist op 22 april 1966 te melden, dat de WRI besloten had tot "de organisatie van een internationaal netwerk om Amerikaanse militairen te helpen, die in verband met de oorlog in Vietnam zouden willen deserteren". Er zijn echter geen aanwijzingen, dat de WRI een dergelijk plan heeft verwezenlijkt.

Niettemin is recentelijk het bestaan van een dergelijke organisatie in de kolommen van diverse kranten (en voor de T.V.!) gesuggereerd. De "Volkskrant" wist op 17 mei j.l. zelfs te berichten dat deze "geheime organisatie" zich voornamelijk van drie vluchtroutes zou bedienen, te weten een over Kopenhagen, een over Amsterdam en een via Zwitserland. Andere persberichten spraken van een "geheime organisatie met contacten in Parijs, vanwaar de deserteurs naar boerderijen op het Franse platteland zouden gaan".

Het ziet er evenwel naar uit, dat de berichtgeving rond de hulp aan Amerikaanse deserteurs flink is opgeblazen. Vermoedelijk is er wel incidenteel door bepaalde personen aan gedeserteerde Amerikaanse militairen hulp geboden, doch kan van een goed-geoliede internationale hulporganisatie in dit verband niet gesproken worden. Deze veronderstelling vindt nog steun bij de beweringen van de bekende Drs. O. Boetes, die - naar eigen zeggen - bij de hulp aan Amerikaanse deserteurs betrokken zou zijn. Hij verklaarde namelijk tijdens een interview, dat "het allemaal niet zo erg systematisch werkt". Overigens gaf hij wel toe op de hoogte te zijn van bepaalde vluchtroutes en personen te kennen die zich met de hulp aan Amerikaanse deserteurs bezighouden. Een bewering die door een verslaggever van "Trouw" óók werd opgetekend uit de mond van provo Mevr. Irene Donner-v.d. Weetering. Dát de provo's bij de genoemde activiteiten op de een of andere manier betrokken zijn is overigens wel aannemelijk. Het viel namelijk reeds af te leiden uit de tekst van de door de WRI verspreide pamfletten, waarop de volgende aanduiding voorkwam:

INADAMNL
UGO2PROVOS.

Enig puzzelen maakt duidelijk, dat deze "gecodeerde" mededeling bedoelt te zeggen:

IN AMSTERDAM NETHERLANDS
YOU GO TO PROVOS,

een aanwijzing derhalve voor de adspirant-deserteur om zich in Amsterdam met de provo's in verbinding te stellen.

Gaat de PSP haar buitenparlementaire activiteiten vergroten?

Naar verluidt bezint men zich in de PSP op de mogelijkheden om te komen tot een vorm van organisatie voor het voeren van acties

buiten het parlement. Zo'n organisatie - men denkt deze de naam van "Sectie Directe Actie" te geven - zou zich gedragen en gestuwd moeten weten door de activiteiten en interesse van de leden, zodat zij tot taak zou krijgen deze activiteiten te leiden, te stimuleren en te coördineren, om zo een optimale uitwerking in de richting van het beoogde doel te verzekeren.

Dit doel, in de motivering voor de oprichting van een dergelijke "sectie" vagelijk omschreven als "het maken van wezenlijke vorderingen in de richting van een vreedzame socialistische maatschappij", dient gerealiseerd te worden door het herstel van het evenwicht tussen parlementaire (vertegenwoordigende) en buitenparlementaire actie, als twee elkaar aanvullende en stimulerende methoden van socialistische strijd.

Men meent namelijk, dat de evolutie in de Westeuropese socialistische beweging tot bijna uitsluitend nog parlementair-functionerende partijen en het uitblijven van socialistische successen bij deze ontwikkeling, een hernieuwd optreden buiten het parlement noodzakelijk maken. Hierbij brengt men in herinnering, dat "directe actie" in het verleden aan het socialisme grote stootkracht heeft gegeven, waaraan men de toch wel twijfelachtige conclusie tracht te verbinden, dat er verband bestaat tussen het verlaten van de weg der buitenparlementaire actie en het uitblijven van substantiële resultaten voor het socialisme en pacifisme.

Momenteel zou een studiegcommissie overleg plegen met partijafdelingen, die hetzij zich op het terrein van directe actie zouden willen begeven, hetzij in dit verband reeds hun sporen hebben verdiend.

Op zichzelf is actie op landelijke basis voor de PSP geen novum, men denke bijvoorbeeld aan de op 8 oktober 1966 in Amsterdam gehouden demonstratieve mars tegen de NATO. Het instellen van een "sectie Directe Actie" evenwel doet vermoeden, dat men in de naaste toekomst de frequentie en effectiviteit van dergelijke acties wil vergroten. Het is nog niet duidelijk welke wegen men daarbij denkt te bewandelen - legale of ook illegale - en welk effect men verwacht. Vrijwel zeker mag men aannemen, dat deze actie een geweldloos karakter zal dragen waar zij zich op personen richt, doch het staat anderszijds evenzeer vast dat ten aanzien van niet-lijfelijke zaken in de

FSP zeer genuanceerd gedacht wordt. Een aantal mensen acht het gebruik van geweld in de vorm van staking, sabotage e.d., óók voor een pacifistisch-socialistische partij geoorloofd, waar andere middelen zouden falen.

Ten aanzien van de wijze waarop men het beoogde succes of effect denkt te realiseren, is tot dusverre al evenmin iets bekend geworden. Moet de buitenparlementaire actie slechts dienen om een beroep te doen op het geweten van de volksgemeenschap, teneinde op die manier de aandacht van de kiezers en de regering te vestigen op veronderstelde dwalingen, onrecht, op onjuiste of inmiddels achterhaalde opvattingen? In dat geval is zij (nog) gebaseerd op vertrouwen in de werking van de parlementaire democratie en zal het parlement het instrument blijven voor de uiteindelijke verwezenlijking van de verlangde vernieuwingen. Een goed voorbeeld van de expressie van deze gedachtengang vindt men in de beweging voor gelijke burgerrechten o.l.v. Marten Luther King in de Verenigde Staten.

Anders zal de zaak komen te liggen, wanneer de initiatiefnemers zich het devies en het uitgangspunt van de "New Left", met name van de studentenbeweging ("Students for a Democratic Society", "Student Nonviolent Co-ordinating Committee" e.a.) in de Verenigde Staten, voor ogen hebben gesteld: door middel van directe actie op directe wijze interveniëren in politieke processen zonder tussenkomst of door middel van verkiezingen of van de vertegenwoordigende lichamen, ja zelfs met de uiteindelijke opzet om de instellingen der parlementaire democratie te vervangen.

In de literatuur wordt deze vorm van democratie ter onderscheiding van de parlementaire: "participatory democracy" genoemd, een democratie dus, waarin ieder die dat wenst op een directe wijze kan deelnemen. Sommige auteurs *) zien in de drijfveren van deze "New Left" een duidelijke overeenkomst met Lenin's theorie van revolutionaire actie door een kleine, dictatoriale elite, doch dan vertaald in de taal van de geweldloosheidsbeweging. Wijl hier het vertrouwen in de werking der parlementaire democratie is weggevallen, heeft de burgerlijke ongehoorzaamheid de functie gekregen van een confrontatie met de heersende machten, de "power structure", welke, escalierend, tot een soort machtsgreep zou moeten leiden (maar daar wordt zeer vaag over gespeculeerd).

*) Zie bijv. Lewis S. Feuer, "The student left in the USA", in Survey, jan. 1967.

Het blijft natuurlijk de vraag of en zo ja in hoeverre de voorstanders in de PSP van de directe actie zich hebben laten inspireren door het optreden van "Nieuw Links" in de Verenigde Staten, met name ten aanzien van de Vietnampolitiek van haar regering, welk optreden, in tegenstelling tot de acties voor "civil rights" voor de negerbevolking, voornamelijk gedragen wordt door de supporters der "participatory democracy". Bezielt men actie-patroon en oogmerken van b.v. de "Aktiegroep Vietnam" (in welke groep het demonstratieve element van de PSP zich hoofdzakelijk manifesteert), dan zijn facetten van beide uitgangspunten waarneembaar: enerzijds beoogt men de publieke opinie te beïnvloeden, die zich via het parlement geldend zou kunnen maken, anderzijds beoogt men een directe confrontatie met het gevestigde gezag (o.a. door zich niet aan de gangbare spelregels ten aanzien van demonstraties te willen houden).

Hoe dit ook zij, in elk geval blijft opmerkzaamheid geboden, daar de samenstelling der PSP-studie-commissie voor de instelling van een "Sectie Directe Actie" enkele figuren bevat, bij wie de leninistische visie omtrent rol en betekenis van agerende selecte groepen lange tijd deel heeft uitgemaakt van hun politieke denkwereld.

OVERZICHT BUITENLANDSE REIZENTot + 30 juni 1967

<u>Datum</u>	<u>Naam</u>	<u>Geb.dat.:</u>	<u>Reisdoel</u>
11-4-'67 16-4-'67	LOLFF, J.	14- 3-'27	Hoofdred."De Waarheid". Boekarest, partijbespre- kingen.
13-4-'67	ZWARTE, S.de FURTH, J.I. FURTH-HALVERSTAD, E. SLAGTER, J.	15- 7-'09 7- 7-'10 19- 8-'13 18- 5-'07	Leden Verenigd Verzet. Naar Polen, Auschwitz- herdenking.
12(13)-5-'67 15-5-'67	WIERING, Th. FERARES, M. TICHELMAN, F. CORNELISSEN, I. PLEKKER, M. RIETHOF, H.	15- 4-'14 5- 1-'22 22- 5-'29 3- 5-'35 3-10-'24 1- 4-'41	Actieve trotskisten. Parijs, internat.conf. Revol.Marxistische Tendens IVe Interna- tionale.
31-5-'67	GRAAF, H.de	18-11-'10	Accountant "VERNU". Naar Boekarest, organi- satie van reizen.
1-6-'67 3-6-'67	RIETHOF, H.	1- 4-'41	Actieve trotskist.Berlijn, reisdoel onbekend.
3-6-'67 1-7-'67	ENTHOVEN, Mr. C.F.S.E.	21-12-'01	Vooraanstaand communis- te. Praag, reisdoel on- bekend.
4-6-'67 26-6-'67	HULST, W.	9-12-'16	Directeur reisbureau "VERNU". Constanza, vakantiereis.

A G E N D A

<u>Datum:</u>	<u>Bijeenkomst:</u>	<u>Plaats:</u>	<u>Organisatie:</u>
6-9-juli 1967	Conferentie over Vietnam en NAVO.	Stockholm	Wereld Vredesraad, Internat. Conf. Disarmament and Peace e.a.
* 20-27 juli 1967	Week v. solidariteit met de journalisten en het volk van Vietnam.	?	Internat. Org. van Journalisten (IOJ).
* juli/aug. 1967	Jeugd rally.	Leningrad	Wereldfederatie v. Dem. Jeugd (WFDJ).
* augustus 1967	Internat. week v. jeugdtoerisme.	Boedapest	Internat. Bureau v. Toerisme en Jeugd-uitwisseling (BITEJ).
* sept. 1967	Bijeenkomst Executief comité IOJ.	Ulan Bator	Internat. org. v. Journalisten.
10 sept. 1967	Waarheidfestival.	Amsterdam	CPN.
23 sept. 1967	Nordmarktreffen.	Rendsburg	HIAG (oud-nazistisch).
* sept./okt. 1967	Internat. conf. over toerisme van jeugd- en studentenorganisaties.	Boedapest	Internat. Bureau v. Toerisme en Jeugd-uitwisseling (BITEJ).
* sept./okt. 1967	Conf. v. jeugd en studenten over Europese veiligheid.	Tsjechoslowakije	Wereldfed. Dem. Jeugd (WFDJ) en Internat. Unie v. studenten (IUS).
oktober 1967	Conf. over Europese veiligheid.	Wenen	Wereldfed. v. Wetenschappelijke Werkers.
november 1967	Bijeenkomst van jeugd uit NAVO- en Warschaupact-landen.	Finland	Wereldfed. v. Dem. Jeugd (WFDJ).
22-24 dec. 1967	22e CPN-congres	Amsterdam	CPN.
eind 1967	Zitting Presidium WVR.	?	Wereld Vredesraad.
1968	IIIe Chr. Vredesconferentie.	Praag	Christelijke Vredesconferentie.

* nieuw c.q. aangevuld.